

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:

Pe un an	50 Lei
Pe jumătate de an	25 „
Pe un pătr. de an	12 1/2 „
Un număr	1 Leu.

Manuscrisele se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană” iar banii de prenumără-tune și inserțiuni administrației „Tipog-rafia și Librăria diecezană” în Caransebeș

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 30 Lei, până la 200 de cuvinte 45 Lei, de aci în sus 60 Lei

Sf. Tradiție și adventiștii.

Cuvântare de diaconul **Gh. Comșa.**

„Drept aceea, fraților, stați și țineți predațiile, care v-ați învățat, ori prin cuvânt, ori prin epistolia noastră”. (II Tes. 2, 5).

Fraților,

Vestitul scriitor bisericesc rus Macarie grăiește un mare adevăr când zice, că Scriptura sfântă este o scriere, iar nu o ființă cu urechi și gură. Ea nu poate să audă cum tălmăcim unele locuri ale ei și când suntem în nesiguranță cu privire la explicarea ei, ne lasă fără răspuns.¹⁾ Nu-i vorbă, cineva ar putea zice, că de aceea ne-a dat Dumnezeu mințea, ca să înțelegem bine lucrurile sufletești, trebuitoare pentru noi.

Rățiunea, mințea omului, nici odată nu este ferită de greșeli; dovada ne-o dau chiar adventiștii, căci întemeiați numai pe mințea lor și călăuziți de scopurile lor pline de interes personal, explică sf. Scriptură, cum le place. Ei urmăresc mai mult greșelile lor, decât Scriptura. Este știut apoi, fraților, că în sf. Scriptură sunt și lucruri, cari întrec priceperea noastră omească. Atunci avem nevoie de o autoritate. Însă cel ce nu se supune unei autorități mai înalte, rămâne în voia minții sale, care poate ușor să rătăcească. Și fiindcă adventiștii de fapt rătăcesc, îi întrebăm, cum întrebă părintele bisericesc Tertulian pe erețicii din vechime: Cine sunteți, când și de unde ați venit, ce lucrați cu minciuna în ale lui Christos, voi care nu sunteți ai lui Christos? Cu ce drept stricați pădurile noastre, cum de treceți isvoarele noastre și mișcați hotarele noastre? Cum îndrăzniți a semăna și a paște după placul vostru? A noastră este posesiunea, de mult o avem, de aproape două mii de ani. Noi suntem moștenitorii apostolilor, cum ne-au lăsat cu limbă de moarte în testamentul

lor, așa ținem.²⁾ Se naște întrebarea, de unde vine sf. Scriptură? Adventiștii nu știu răspunde, căci ei resping sf. Predație, adică sfânta Tradițiune. Fără de tradițiune nu vor ști să răspundă la întrebarea ce le-o pupem: Cine, prin cine, când și cui au fost predate învățăturile, pe urma cărora azi suntem creștini? Tertulian zice, că Isus Christos a trimis pe apostoli la propovăduire, deci să fie primiți numai predicatorii așezați de Christos, de apostoli și urmașii lor și atunci avem adevărul neșchimbat. Să ținem seamă de tradiția apostolică, să păstrăm legătura cu bisericile apostolice și nu vom rătăci. Aceasta însemnează a păstra pe lângă sf. Scriptură și sf. Tradițiune.³⁾

Fraților,

Oare își dă fiecare dintre noi seama ce lucru păgănesc săvârșesc adventiștii, când aruncă la o parte tradițiunea? Ei înlătură simboalele vechi ale bisericeii, constituțiile și canoanele apostolice în număr de 85, canoanele sinoadelor ecumenice și locale, liturgiile vechi, cele mai vechi acte ale martirilor, istoriile vechi bisericești și scrierile sfinților părinți și dascăli vechi ai bisericeii. În sfârșit înlătură toată practica cea veche a bisericeii, posturile, Duminicile, sărbătorile, toate taptele sfinte, obiceiurile și ceremoniile. Căci toate acestea sunt izvoare ale sf. Tradițiuni.⁴⁾

Ce este Tradițiunea? Este nevoie să știm, că numele acesta e un cuvânt latinesc, care pe românește ar însemna: predanie, adică împărtășire a învățăturei cu graiul, sau mai lămurit: din gură în gură. Razimul credinței noastre deci pe lângă sf. Scriptură, care este cuvântul lui Dumnezeu, scris de cei încredințați de Dumnezeu, este și sf. Tradițiune sau Predanie, care este tot cuvântul lui Dumnezeu, însă nescris. Sf. Tradițiune, ca al doilea izvor al credinței noastre, a trecut din gură în gură dela apostoli

¹⁾ Migne: Patrologiae Cursus Completus. Series Latina Tom. II. Pa is 878 p. 61.

²⁾ Migne: op. cit. p. 37—38.

⁴⁾ Macarie: op. cit. p. 455—459.

¹⁾ Macarie: Introducerea în Teologia ortodoxă. Trad. de Gh. Timuș, București, 1885 p. 444.

la sfinții părinți ai bisericii noastre până în ziua de astăzi. Mai bine vom înțelege lucrul acesta, dacă vom deschide pe câte-va momente însași sf. Scriptură. Citim în epistola a doua a apostolului Ioan: „Multe având a vă scrie vouă, nu am voit pe hârtie și cu cerneală; ci nădăduesc că voi veni la voi, și *gură către gură* voi grăi, ca bucuria noastră să fie deplină“ (II. Ioan 12). Prin urmare nu tot ce a propovedit Ioan, se găsește în scrisul său, ci și în ceea ce i-a învățat cu vorba pe credincioșii săi.

Apostolul Pavel face la fel. Ați auzit doar ce zice Tesalonicenilor: „Drept aceea, fraților, stați, și țineți predaniile, care v-ați învățat, ori prin cuvânt, ori prin epistolia noastră“ (II. Tes. 2, 5). Câte alte dovezi mai putem aduce! Acelaș apostol zice tot către Tesaloniceni: „Și poruncim vouă, fraților, întru numele Domnului nostru Isus Christos, să vă feriți voi de tot fratele ce umblă fără de rânduială, și nu după *predania* care a luat dela noi“ (II. Tes. 3. 6). Ce predanie luaseră Tesalonicenii dela Pavel și cum o luaseră? Să ascultăm pe sf. Pavel: „Că și când eram la voi, aceasta porunciam vouă, că dacă nu voiește cineva să lucreze, nici să mănânce“ (II. Tes. 3. 10).⁵⁾ Deci apostolul Pavel adeverește chiar cu scrisul său, că mai înainte îi învățase despre acelaș lucru, cu graiul.

Dar multe din cele învățate de apostoli cu graiul nu se cuprind în sf. Scriptură. Apostolii învățau cu graiul chiar și după Înălțarea Mântuitorului la cer. Numai la 8 ani după Înălțarea Domnului s'a scris evanghelia lui Matei, iar apoi celelalte evanghelii. Propoveduirea apostolilor avu urmări strălucite: „In tot pământul a eșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor“ (Rom. 10. 17). Cum s'a făcut acea vestire? Prin graiul! Adevărat, că unii dintre apostoli au și scris, dar mai înainte au învățat cu graiul și învățăturile lor treceau din gură în gură. Și să nu credem, că nu este așa. Scriitorul bisericesc Papia din Ierapole, când întâlnește pe cineva care a vorbit cu apostolii, întreba dela acela: ce a vorbit Andrei, ce Petru, ce Toma sau Iacob, ce Ioan sau Matei sau alți ucenici ai Domnului Christos. Mărturia lui Papia este foarte însemnată, căci el a trăit pe la începutul veacului al doilea după Christos și ne spune încă următoarele: „Eu cred, că acești oameni, cari văzuse pe cei vechi, m'ar învăța mai bine din *viu graiu*, decât m'aș învăța eu însumi prin cetirea cărților“⁶⁾.

Sfântul Ignatie al Antiohiei (mort în 107 d. Ch.), despre care se zice, că din Siria a fost dus la Roma spre a fi sfâșiat de fiare sălbatice,

în drumul său îndemna pe creștini să păzească predaniile apostolilor.⁷⁾ Mărturii de acestea am putea aduce cât de multe. Avem însă destul și numai cu cele aduse, pentru a vedea, că predania era de mare folos, căci deși pe vremea aceea cărțile sfinte erau scrise, totuși se dă îndemnul, ca bunii creștini să păstreze predania. Ignatie vorbește de tradiție, ca deci există și era necesar să se țină, căci tocmai din cauza talmăcirii greșite a sf. Scripturi, încă de pe atunci se ivirăeretici. Tocmai păstrarea predaniei ne ferește de rătăcirii.

În cele trecute am văzut, cum s'a susținut cuvântul lui Dumnezeu prin tradiția cea sfântă, adecă prin graiu viu. Ei bine, acest graiu viu a fost apoi cuprins și în scris și astfel ni s'a păstrat și se va păstra pentru totdeauna în sf. noastră biserică. Nici o îndoială nu încapă, că tradiția apostolică eră necesară, căci toți apostolii au propovedit, însă nu toți au scris. De pildă: Andreiu, Iacob al lui Zevedeu, Iacob al lui Alfeu, Bartolomeu, Filip, Toma, Tadeu și Simon Canaanitul nu au scris nimic.⁸⁾ Toți aceștia însă au învățat cu graiul și învățăturile lor s'au răspândit mai departe.

Știm bine apoi, că apostolii au învățat dela Mântuitorul. Dar nici Domnul nostru Isus Christos n'a învățat în scris, ci numai cu graiul viu. Un învățat al bisericii noastre foarte potrivit pune următoarea întrebare: „Dacă Christos ar fi voit, ca numai ce e scris să fie izvor de credință, oare nu ne-ar fi lăsat El, scris direct revelația Lui?“⁹⁾ Oare nu citim în evanghelia sf. Ioan: „Multe încă și alte semne a făcut Isus înaintea ucenicilor săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta“. (Ioan XX. 30). Acelaș apostol zice. „Sunt încă și alte multe, câte a făcut Isus, care dacă s'ar fi scris câte una, nici în lumea aceasta mi se pare că n'ar încăpea cărțile ce s'ar fi scris“ (Ioan XXI. 25).

După acestea este limpede pentru orice creștin cu judecată, că adventiștii lăpădând o parte a Cuvântului dumnezeesc, care e tradiția, se lapădă de Mântuitorul nostru Isus Christos, de sf. Apostoli și de sf. biserică. De vor mai îndrăzni să zică: „avem Sf. Scriptură“, le răspundem: Voi nu aveți îndreptățirea a spune, că o aveți, căci nu știți care sunt cărțile, care o alcătuiesc. Despre evanghelia lui Matei nu ne va putea spune nici un adventist în ce limbă a fost scrisă, când și cine a scris-o! Noi tocmai pe baza tradițiunei știm răspunde la întrebările acestea. Noi avem bunăoară mărturia lui Ireneu, care spune, că evanghelia a fost scrisă în limba

⁵⁾ Bisping: Erklärung der beiden Briefe an die Tesselonicher. Münster 1865 p. 109.

⁶⁾ Eusebiu de Cesareea: Ist. Bisericească Trad. de Iosif Gheorghian, fost mitropolit primat. București 1896 p. 96.

⁷⁾ ibid. p. 92

⁸⁾ Nazarie: Combaterea principalelor învățături adventiste p. 24.

⁹⁾ Nazarie: op. cit. p. 23.

evreiască.¹⁰⁾ Din mărturiile lui Ireneu, Clement Alexandrinul și Ieronim știm, că s'a scris pe la anul 42. Papiu, Irineu, Tertulian, Ciril de Ierusalim și alții, mărturisesc, că Matei este autorul.¹¹⁾

Despre epistola întâia către Corinteni tot din tradiție știm, iar nu din însăși epistola, că este scrisă de apostolul Pavel. Cea dintâi mărturie o aduce sf. Clement Romanul,¹²⁾ care în numele comunei din Roma scrie Corintenilor: „Ați primit epistola fericitului apostol Paul...“ Și vedeți, fraților, fără aceste mărturii și altele asemenea, biserica creștină nu ar fi știut, care cărți să fie primite ca făcând parte din Sf. Scriptură așa cum o avem azi. Pe adventiști nu-i supără dovezile aduse până acum? Cred, că îi va face să se întoarcă la calea cea bună. În o scriere a lor sunt nevoiți a lua ca mărturie chiar istoria veche a bisericii. Ei se provoacă la constatările sinodului dela Niceea, spre a arăta că Biblia nu e o amăgire, iar apoi iată ce zic: „Această declarație a Istoriei arată, că pe atunci episcopii aveau deja Cuvântul lui Dumnezeu și că Noul Testament există pretutindeni recunoscut drept Cuvânt al lui Dumnezeu, încă înainte de ținerea întâiului sinod din Niceea“.¹³⁾ Dacă adventiștii nu primesc tradiția, pentru ce aduc mărturia episcopilor ortodocși dela Niceea? Nimeni nu poate înțelege judecata lor. Și trebuie să știe acești oameni, că încă și azi sunt destui, cari nu recunosc Biblia, ca o carte sfântă. Chiar adventiștii spun, că a trebuit muncă de aproape de 60 de ani, până ce munca teologilor a răpus dovezile false ale germanului David Strauss, care a tras la îndoială vrednicia de credință a Sf. Scripturi.¹⁴⁾ Munca teologilor este bazată în cea mai mare parte pe mărturiile bărbaților apostolice, scriitorilor și părinților bisericești! Cum mai îndrăznesc dar adventiștii să înlăture mărturia acelor bărbați, care este un sprijin puternic al tradițiunii? Mărturia oamenilor renumiți asupra Bibliei, de pildă a lui Goethe, Kant, Rousseau, Gladstone și Napoleon, este adusă de adventiști tot în favorul bisericii noastre.¹⁵⁾ Nici unul din acești bărbați nu și-a bătut capul să caute cine, când și în ce împrejurări s'a scris Sf. Scriptură, ci au luat de bune toate dovezile din sf. Tradițiune, cari mărturisesc despre vrednicia de credință a Sf. Scripturi. Bazați tocmai pe tradițiune laudau ei Cartea Cărților.

Aducem una din mărturii: Valter Scott (1771—1832) aflându-se pe patul morții a rugat

pe ginerile său să-i citească ceva dintr'o carte. Poetul Scott fu întrebat: „din care carte?“ Atunci Scott răspunse: „Nu există decât o carte: Biblia“. De aici încă nu putem ști bunăoară, că trebuie să primim evanghelia lui Matei, căci au apărut mai multe evanghelii cu numele lui Mateiu. Sf. Tradițiune a ajutat bisericii să stabilească evanghelia cea adevărată. În o altă cuvântare vom mai vorbi despre Sf. Tradițiune spre a arăta unde au ajuns adventiștii cu necredința lor în privința Cuvântului lui Dumnezeu.

Fraților!

De încheere ne sfătuește și: maică biserică să ascultăm povața sf. apostol Pavel: „Drept aceea fraților, stați și țineți predaniile, care v-ați învățat...“ Predaniile acestea le-a păstrat în întregime biserica noastră, care deci pe lângă Sf. Scriptură, cu ajutorul predaniilor sfinte, este asigurată, că nici-odată nu poate rătăci. Să ne luminăm prin cuvântul și pilda oamenilor mari ai celor dintâi veacuri ale creștinismului. Ei ne-au păstrat Sf. Tradiție, au trăit, iar unii au suferit și moarte de martir pentru Cuvântul lui Dumnezeu. Nu bolnăvicioasa Elena Withe a adventiștilor, ci sfinții mari dascăli ai creștinătății trebuie să ne fie al doilea izvor al credinții. Sunt sigur, că Dumnezeu ne va ajuta.

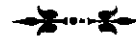
Amin.

Diaconul *Dr. Gheorghe Comșa*, actual subdirector general în Ministerul Cultelor și Artelor, în curând va scoate de sub tipar lucrarea sa: **„Pentru neam și lege“, patruzeci de cuvântări de învățatură împotriva adventiștilor și baptiștilor.**

Această lucrare a dlui Comșa, care este un valoros colaborator al foaiei noastre, va apare în editura Tipografiei și Librăriei noastre diecezane și este menită să umple un gol adânc simțit în literatura noastră bisericească.

Întru cât știm, este unica lucrare, care în formă de predici și în mod sistematic să se ocupe cu combaterea învățăturilor adventiste și baptiste.

Am spicuit cuvântarea de mai sus din această lucrare a dsale, pentru că cetitorii noștri deja de pe acum să cunoască frumusețea limbii, îngrijirea și temeinicia, cu care este scrisă. *(Nota Red.)*

Primii gramatici români bănățeni.

IV.

Biografia și bibliografia lui Loga.

1773—1850.

Altcum mitropolitul Stratimirovits se îngrijește, să înformeze curtea din Viena despre cele ce lucrau profesorii români din Arad, în cauza naționalizării bisericii!

¹⁰⁾ Dr. I. Olariu: Introducere în Cărțile Testamentului V. și N. Caransebeș 1891 p. 144.

¹¹⁾ ibid. p. 150.

¹²⁾ ibid. p. 235.

¹³⁾ P. P. Paulini: „Este Biblia Cuvântul lui Dumnezeu?“ o broșură de 64 pagini. Vezi pag. 16.

¹⁴⁾ ibid p. 15.

¹⁵⁾ op. cit. p. 24—28.

Cu un an mai înainte de a dispune cancelăria aulică punerea lui Loga sub paza polițială a lui Nestorovici, Stratimirovici, cu adresa sa din 13 Iulie 1815, acuzase corpul profesoral de mai multe vine politice naționale la cancelarul, contele Iosif F. Erdődy. ⁵⁵⁾

Erdődy eră, pare-mi-se, un taler cu două fețe! Vlădica unit din Oradea, Vulcan, corespundă cu el în cauza de a fi numit episcop la Arad Nicoară. ⁵⁶⁾ Apoi și de altă dată s'ar fi arătat Erdődy ca partizan al românilor față de sârbi. ⁵⁷⁾ Cancelăria aulică, peste tot conziderată, nu a fost cu destulă bunăvoință în privința numirii de episcop român la Arad. ⁵⁸⁾

Pe vremea când Moșă Nicoară și Ioan Șerbu Popovici, vicarul protopopial din Zarand, petreceau în Viena, (Nov. 1816 — April 1816) ⁵⁹⁾ în cauza alegerii de episcop național la Arad, Loga cu alți arădani îi trimiteau informațiuni în limba latină. ⁶⁰⁾

Prin 1821, sârbii din nou stăruiau, ca să li-se deie pe tîpsie capul lui Loga, cum li-se deduse mai înainte cu 7 ani alt bănațean cu capul mare: Țichindeal, „gura de aur“ al amvoanelor voăstre. ⁶¹⁾

Am văzut, că colegiul profesoral, *consesul literar* din Arad era statul major al dessărbizării deceziei: *cei patru evangheliști, cari au scris cartea neamului românesc în sufletele deschise ale părinților noștri*. ⁶²⁾ Intre profesori Țichindeal a fost mai învâpăiat. Cu el rivaliză apoi Loga. ⁶³⁾

Pe lângă alte circumstanțe, mai vârtos înzistenței lui Loga la inspectorul Nestorovici este de a se mulțami, că începând cu 1 Noembrie 1817, institutul școlar se mută în alt edificiu mai corespunzător și mai igienic ca cel de până aci; care și după părerea fizicului județean Dr. Iosif Rozsa, eră pernicios pentru sănătatea elevilor și a profesorilor. ⁶⁴⁾

În jurul înființării și organizării convictului

⁵⁵⁾ Dr. Ioan Roșu în ziarul „Nădejdea“, Timișoara, Nr. 79 și 80 ex 1921.

⁵⁶⁾ Radu I. c. 355.

⁵⁷⁾ Ioanovici o. c. 243 și 260.

⁵⁸⁾ Ioanoviciu o. c. 175, 176, 179, 185, 189, 233—243, 260, 264, 368, 272—275.

⁵⁹⁾ Radu o. c. 274; Ioanoviciu 183 și 187. Anuar 1912, 145, 146—147. Din șase inși, câți erau delegați de nație să meargă la Viena, au mers numai acești doi.

⁶⁰⁾ Radu 277.

⁶¹⁾ Curenda Consistor. Arad 20. X. 1922 Nr. 6600; în Anuar 1913 pg. 7. Anuar 1912 pg. 58, 120 și 163. Mari oratori la noi au fost și sunt: Primatul Miron, răp. Popășu epp. Caransebeș, Antim Ivi reanul, epp. Radu, Ven. Costachi, epp. Lemenyi și protop. unit Popfiu și alții.

⁶²⁾ Cuvântarea P. S. S. Ciorogariu din 3/16 Nov. 1912, la înbuleul centenar al preparândiei din Arad. Anuarul din 1913. o. c. pag. 42.

⁶³⁾ Vezi aci nota 51. Ioanoviciu o. c. 171, 175, 180 și 186 și Botiș o. c. 58.

⁶⁴⁾ Botiș o. c. 312 — 313. Anuar 1912 pg 98 — 100. Ioanovici 259.

preparandial, Loga are partea leului. ⁶⁵⁾ Tot el are bărbăția să spună celor în drept, că salariul profesoral de 800 floreni anual și îndemnizația de chirie e prea puțin pentru ca să poată trăi un profesor. ⁶⁶⁾

Colegiul profesoral, după decesul directorului local Sava Arsici, cere într'un memoriu din 24 Dec. 1824. la Nestorovici, să denumească director. Din partea sa propune trei persoane chemate spre aceasta slujbă însemnată. În locul al 3-lea propune pe Loga. ⁶⁷⁾

Îvindu-se neînțelegeri în corpul profesoral, cu privire la dreptul de proedrie, Nestorovici e-nunță, că Loga are rangul al 3-lea. Primul e al prezidentului conferenței, seniorului Constantini, al doilea e al catihetului. ⁶⁸⁾

S'a observat, că elevii în studiile lor scriu „in“ în loc de în, „bon“ în loc de bun, Loga, profesorul de limba română, fu admonestat de cătră Nestorovici în vara 1819, că în privința ortografiei să se acomodeze strict după cărțile bisericești. Nime nu împedecă pe profesori a-și cultiva limba, dar să nu schimbe termenii sfintei biserici. ⁶⁹⁾

Mihuț, Loga și Iosif Iorgoviciu, sunt gratulați de anul nou și serbătorile crăciunului, în 20 Decembre 1815, prin al clarisimilor și perillustrilor dōmni, mai mic și prea plecat Trifon Musteț ierodiacon și sistemat învățator. ⁷⁰⁾

Cât a fost în Arad, în cei 19 ani dela început și până la sfârșit, tot Loga a propus cântarea bisericească și tipicul și încă fără nici un onorar. Se vede deci, că Loga era mare cântăreț. A fost acuzat într'un timp, că tinerimea ar fi prea slab instruată în această privință. Loga a arătat, că acuza e lipsită de adevăr. Pentru a progresa în cântările bisericești se cer 3 condițiuni: „timp, artă și organ dela natură“. Din cântare sunt numai 3 ore la săptămână.

De vreme ce cântările se învață nu după note, ci din auz, prin exercițiu îndelungat, el a nizuit totdeauna să suplinească insuficiența orelor prin exerciții dese, în zile de recreație și sărbători, fără a fi retribuit pentru această osteneală.

Despre rezultatul obținut dela întemeierea institutului, alătură un atestat dela fruntașii clerului diecezan, cari dovedesc, că elevii ești din această școală, execută atât de frumos și melodios cântările bisericești, „încât bisericile noastre ortodoxe spre cea mai mare mângăere a clerului... de dragul cântărilor bisericești au început să fie mai frecventate de creștini“.

⁶⁵⁾ Botiș: 354 — 355.

⁶⁶⁾ Botiș: 41.

⁶⁷⁾ Botiș: 74 — 48.

⁶⁸⁾ Botiș: 47.

⁶⁹⁾ idem. 44.

⁷⁰⁾ Botiș: 297—8.

Faptul apoi, că unii preparanți, din lipsă de organ nu pot cânta cu glas sonor, „nu se poate îndrepta prin nici un fel de artă“.

Obiecțiunea, că parohiile sunt nevoite a aplica de învățători tineri eșiți din teologie, cade de sine, fiind că noi Românii, durere n'avem până acum un asemenea institut. ⁷¹⁾ Acestea adecă se spuneau în anul 1820, iară teologiile din Arad, Vârșeț și Timișoara, se înființară numai preste doi ani. ⁷²⁾

Superioritatea școlară cerea dela profesori, ca să compună și traducă manuale didactice! Dela Loga se poftiă, să traducă pe românie cartea „*Geschäftsstil*“, și un „*Bucvar sârbesc*“. ⁷³⁾ Nu putem ști de le-a tradus ori nu? De tipărit nu știm să fie fost tipărite! De cumva nu e a se înțelege sub *Bucvar* — cum îndată vom vedea — *Abecedarele* ce a tipărit în anul 1824. ⁷⁴⁾

În Arad s'a însurat în vara a. 1820, deci la vrâstă de 50 ani. Se poate însă, că ca văduv. Cine i-a fost soția, ori soțiile, nu am putut da de cale! În 1828 avea și o casă în Arad. ⁷⁵⁾ Poate zestrea după muiere?! Destul atâta, că nu multă vreme a putut să se bucure de acest mic avut! Preste 8 ani, cum vom vedea mai jos, la locul său, a trebuit să se lipsească de ea.

Pe lângă multele neazuri descărcate abundant asupra lui, în iarna a. 1824—5, îl mai chinuie pe deasupra și un morb greu și lung contractat din igrasia edificiului școlar și a supra-poluării salelor de prelegere mici scunde, slab luminate, încălzite, curățite și aerisite. ⁷⁶⁾ Abia razele soarelui de primăvară îl restaurează. Trebuie, că de catar bronchial și emfizemă va fi suferit, căci probabil își prea forțase plămânile la instrucția elevilor în gramatică și cântări. Se știe, că Loga explică și vorbea de tot mult și cu patos! La el se studia din explicație și intuiție. Nu suferiă bovizarea și recitățile papagalicești, care erau la modă atunci și până bine de curând, ca metod tradițional al învățământului călugăresc medieval.

Afară de aceasta, Loga avea plăcerea laudabilă de a cânta în strană la vecernii, utrenii și liturgii, cum și la alte euhologii patriculare. O însușire, care și azi caracterizază pe veritabilii bănățeni; de le-a mers vestea, de la un capăt de țară, până la altul!

(Urmează)

Din însemnările unui ariciu știutor de carte.

— În valea Jiului. —

Poveste: de Sura.

În sfârșit... dăduse Dumnezeu de trecuse soarele din chindia mare. Potopul de căldură, care se revărsase din soarele fierbinte de vară, prefăcuse pământul și cerul într'un cuptor fără margini. Pe cerul senin și neted, o boltă de sticlă albastră, — nu se zărea nici un pic de nour, vântul par'că fusese și el răpus de căldura îngrozitoare a zilei.

— Dacă ar mai fi ținut un ceas crăpetul ăsta, eu unul, nu știu ce s'ar fi întâmplat cu mine, zise un coș, ștergându-și stropii mari de sudoare de pe față cu mânecile cămășei.

— Tot nu s'a muiat îndeajuns îi răspunse tovarășul, care se opri și el din lucru și începă să-și ascută coasa.

La cele dintâi isbiri ale gresiei pe oțelul lucios și înfierbântat, dintr'o tufă deasă de frasin, dela doi pași de dânșii svăgni un iepure și o tăie la fugă către lunca din apropiere.

Se duceau ca năluca, iar când și când urechile lui lungi se arătau în zarea livezci necosite, pătrindu-ți-se doi fluturi, cari în jocul lor nebunatic se'nalță și se coboară în iarba înflorită.

Oamenii se uitară cât'va vreme după dânșul, apoi scuipând în palme înhățară coasele, își încordară mușchii — începându-și munca lor grea și obositoare. Erau vlăguși peste măsură, însă ne mai având mult de muncă, zoreau, ca să termine până la chindia mică.

— Dac'o mai ține căldura, să știi dela mine, că s'aprinde pământul, zise unul.

— Iar o să ne calce nevoile, iar o să ne înglodăm în datorii, ca să ne scoatem copiii din iarnă, răspunse cel'alt pe gânduri... Ne prăpădim.

— Apoi, vere Dumitre, nu vezi Dumneata cum s'a înmulțit și cum s'a înrăit lumea? N'o mai încăpe și n'o mai satură nici pământul. Ce vrei? Păcatele noastre!

Terminară. Își șterseră frunțile, merseră la umbra aninului, luară ulciorul și se spalără, se'nclinsă cu brăele, își adunară lucrurile, își puseră coasele pe umeri și porniră gânditori spre casă.

De odată sosiră din depărtare zvonuri de glas de clopot, plutiră câtăva vreme în aerul nemișcat din împrejurime, apoi se perdură în liniștea și în nemărginirea naturii.

— Toacă popa la biserică, zise cel dintâi.

— Mâne-i Sfântul Ilie al Mare, răspunse tovarășul. Își desgoliră capetele, își făcură cu smerenie semnul sfintei cruci, apoi porniră domol printre pologurile de iarbă cosită. În urma lor rămase câmpia întinsă îmbalsamată de mirosul puternic al fânului zvântat, căzut în valuri sub lăcomia coasei.

Printre miriștii și livezi încă necosite, pe cărarea ce vine dela curtea boerească, coboară grăbit trei domnișoare. Sunt frumoasele odrasle ale proprietarului, boer de neam străvechi — viță puternică ce coboară din familia haiducului Iancu Jianu.

Căldura le chinuise cât fusese ziua de mare. Zădarnic încercaseră ele să țină ferestrele deschise și să lase perdelele cele groase, zădarnic își căutaseră scăpare în apa rece a izvorului dintre plopii și aninii umbroși de lângă casă; răcoarea nu ținuse decât câteva minute, apoi venea din nou căldura care le copleșea și le părea mai grea și mai apăsătoare.

⁷¹⁾ *Boțiș*: o. c. 219, (215—6, 223 și 388). Anuar. 1912 pg. 73
⁷²⁾ *Idem*: 518 523.

⁷³⁾ *Idem* 150 și 158. Traducerea i-o împune Nestorovici în anul 1813, o urgitează în 1818. Anuar. l. c. 59 și 60.

^{74—76)} *Boțiș* *ibid*: 390, 389 și 388, .Vezi mai jos nota 85.

Știu ele, că adevărata scăpare nu poate veni decât din undele limpezi și reci ale Jiului, dar cum să facă să ajungă până acolo? Le-ar fi prăpădit căldura. Se resemnă și așteptă să se scoboare soarele către chindia cea mică. Când sosit și timpul acesta, pleacă în grabă, ieșiră pe porțiță, coborâră pe lângă dâmbul preșerat cu maci roșii ca sângele, cu sulfină frumos mirositoare și cu cicori albăstre ca cerul, trecură pe lângă cei doi muncitori și nu se opriră decât pe malul râului. Se desbrăcă și intrară repede în apă. Jiul, șegalnic ca totdeauna, începuse să se joace și să glumească înfiorându-le trupul și furându-le pe nesimțite nisipul rece de sub tălpile picioarelor.

— Fetelor, zise cea mai mare, am uitat să-mi scot inelul — mi-e frică să nu-l pierd în apă. Eși apoi la mal, voi să-l arunce pe marginea pălăriei, inelul sări în sus, se rostogoli, apoi căzută pe o bucată de cărbune de pământ, pe care apele primăverii o aduseseră cine știe de unde.

Fata se uită să vadă unde se oprește și se întornă către cealaltă, voind să intre în apă.

Surorile o primiră cu râsete și cu aruncături de apă, pe care o luau în pumni din undele limpezi și reci ale râului. Câțiva stropi — spre marea lor părere de rău — greșiră ținta, sburară în aer și căzură tocmai pe mal peste inel și peste bucată de cărbune.

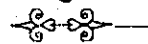
— Uf! ce fete nesuferite! strigă plină de scârbă piatra scumpă prinsă în rozeta inelului. Ar fi putut să aibă mai multă grijă și să nu mă asvârle la un loc cu toți zdrânturoșii și cu toți nespălații! Poftim! Treaba-asta? Uite, cum m'am murdărit de pe scârba asta de cărbune.

— Multă dreptate mai au și oamenii, când zic, că mintea nu crește pe toate potecile. Ce vrei? Ar fi vai de capul ei săraca, pentru că ar paște-o și găștele, îi răspunsă cărbunele.

— Mi-se pare mie sau te cerți cu cineva? întrebă o lespede colțuroasă și scobită de cremene, care fiindcă locuia ceva mai la vale, nu putuse să vadă ce se întâmplase.

— Și mie mi-se pare, răspunse cărbunele cu ciudă. N'auzi și Dumneata cum ne batjocureă bucată asta de sticlă?

(Urmează)

Ș T I R I

Personale P. S. Sa Episcopul nostru diecezan Iosif pleacă azi seară la București, unde va lua parte la ședințele Sf. Sinod, care mâine, Luni, se întrunește în sesiunea de primăvară.

Din Parlament. Lucrările Corpurilor legiuitoare cu o mică pauză din cele 2 zile ale Rusaliilor, au continuat într-o atmosferă destul de agitată.

La Cameră s'a desbătut și în cele din urmă s'a și votat proiectul privitor la naționalizarea „Reșiței”. În numele opoziției unite a protestat contra acestei naționalizării dl I. Maniu, care a declarat, că opoziția, dacă se va vota acest proiect de lege, îl consideră de nul și neavenit, pentru că naționalizarea „Reșiței” nu s'a făcut cu participarea Statului.

Dela votarea acestei legi s'a abținut întreaga opoziție, iar partidul național și cel țărănesc s'a retras din incinta, cu care ocaziune s'au rostit cuvinte grele și s'au produs scene violente între majoritate și opoziție, ceea-ce a avut de urmare excluderea dlor N. Lupu, I. Mihalache și V. Madgearu. În ședința următoare I. Mihalache, luând cuvântul întru apărarea sa, a fost oprit să vorbească. Ne voind aceasta să părăsească tribuna, s'a produs o încăierare între dânsul și între chestorul Manolescu-Strunga, care a degenerat apoi în bătaie, la care au luat parte mai mulți deputați.

Din inițiativă parlamentară s'a depus pe biroul Camerei un proiect de lege pentru reglementarea situației dispăruților în război.

Deputatul Gh. Pop a interpelat apoi în chestiunea complectării listelor electorale dela noi, care de 4 ani nu s'a mai făcut. Răspuns la interpelare nu a primit încă.

Desbateri agitate au avut apoi loc asupra situației din Basarabia. Ministrul Al. Costantinescu a promis, că guvernul va porni o severă cercetare și va pedepsi aspru pe cei ce s'au făcut vinovați de abuz de putere.

La Senat continuă desbaterile asupra statutului funcționarilor. Atmosfera aici e mai liniștită.

Și aici s'au adus pe tapet afirmativele abuzuri din Basarabia. Ministrul de interne, d. gen. Văitoianu, a făcut un expozeu al situației de acolo și a promis reglementarea celor ce se vor face vinovați de abuz de putere.

Sesiunea Corpurilor legiuitoare urmă să se închidă cu finea lui Mai. După toate probabilitățile însă, sesiunea actuală se va prelungi până la 8—10 Iunie a. c. st. n., până la care dată guvernul speră să poată trece toate proiectele de legi depuse pe birouri.

Sinodul eparhial al diecezei Aradului a fost convocat pe ziua de Duminecă, 28 Mai (10 Iunie) a. c.

Distincție. P. S. Sa Episcopul nostru diecezan a binevoit a distinge cu *brâu roșu* pe preotul *Ilie Dabiciu*, paroh în Voivodina.

Felicitări!

Catedrala ortodoxă din Cluj. Consistorul diecezan din Cluj a hotărât să înceapă în vară aceasta lucrările de construire a catedralei. Construirea s'a încredințat Societății de întreprinderi și lucrări suterane din Cernăuți.

Se infăptuește deci vechea dorință a românilor clujeni, cari în acel focar al culturii românești abia au o bisericuță mică și neîncăpătoare pentru numărul sporit al credincioșilor de azi.

Academia Română a ținut ședință solemnă sub președenția M. Sale Regelui, pentru primirea în sânul ei a dlui Octavian Goga, ales membru al Academiei în locul regretatului Gheorghe Coșbuc.

Di O. Goga, în discursul său de recepție a vorbit despre Gh. Coșbuc, înfățișându-l în toate ipostazele și arătând, că a fost „cel mai onorat și cel mai de seamă poet” al neamului, — suflet din sufletul lui, care i-a cântat bucuriile și i-a plâns durerile.

Di I. G. Bogdan-Duică îi adresează cuvinte de bună venire și vorbind de lucrările noului ales Academiei, a arătat, că dl O. Goga este un caracteristic — așa zicând „regionalist” — scriitor al Ardealului.

Grănicerii bănăţeni la Bucureşti. După cum am anunţat în numărul trecut, deputaţia grănicerilor bănăţeni, constătătoare din preste 60 persoane, în cea mai mare parte ţărani, în frunte cu parlamentarii din graniţă, a plecat la Bucureşti, prezentându-se dlui Ministru Al. Constantinescu cu un memoriu în chestia statificării Comunităţii de avere.

Dl Ministru al Domeniilor a primit deputaţia la Consiliul de Miniştri şi le-a dat asigurări formale, că guvernul nu poate admite şi n'a avut nici odată intenţia de a se atinge de proprietatea grănicerilor, pe care ei o vor administra şi mai departe ca în trecut.

Logodnă. Dnul Iancu Călţiu, profesor la liceul „Traian Doda“ din Caransebeş s'a logodit cu dşoara Stefania Tutoveanu la 27 Mai a. c. Felicitările noastre!

Consistorul Superior Bisericesc. Mercuri, la 17/30 Mai a. c., s'a întrunit în sesiune de primăvară, sub preşedenţia I. P. S. Mitropolit primat Dr. Miron E. Cristea. La şedinţe iau parte şi reprezentanţii bisericii din Bucovina.

Intre altele, în actuala sesiune se va discuta chestiunea cărţilor de propagandă, a corurilor, precum şi chestiunea învăţământului religios în toate şcolile de stat cu studiul cărei chestiuni a fost însărcinat pâr. Dr. V. Tarnavski, profesor la facultatea din Cernăuţi.

Marele Colegiu pentru alegerea episcopului de Argeş, în locul episcopului Visarion puiu, trecut acum la eparhia Hotinului, a fost convocat pentru ziua de Vineri, 19 Mai (1. Iunie) a. c., ora 11 a. m.

O delegaţie a preoţilor bucovineni, în frunte cu dl Dr. V. Tarnavski, profesor universitar, s'a prezentat M. S. Regelui, mitropolitului primat, primului ministru şi ministrilor cultelor, instrucţiunii şi domeniilor, cu un memoriu, cuprinzând hotărârile preoţilor din Bucovina, luate în recentul congres din Cernăuţi.

S'a cerut, ca administraţia fondului bisericesc să se facă de cătră Consistorul mitropolitan din Cernăuţi în înţelegere cu Congresul bisericesc, spre a se putea asigura propăşirea intereselor bisericii, stăruind asupra rezilierii contractelor existente înainte de Unire, prin care fondurile se exploatează pe un preţ de nimic.

Dl Al. Constantinescu, ministrul domeniilor, a promis delegaţiunii tot sprijinul, subliniind însă, că va căuta se păstreze forma legală.

În chestiunea învăţământului religios în şcolile secundare şi similare s'a cerut, ca orarul săptămânal să fie de două ore în fiecare clasă.

În acelaş sens a intervenit şi o delegaţie a preoţilor basarabeni, în frunte cu d. ministru Inculeţ.

Academie teologică la Craiova. La 17/30 Mai a. c. s'a ținut la Craiova congresul preoţilor din Oltenia, sub preşedenţia P. Sfinţitului Bartolomeiu al Râmnicului.

P. S. Sa a lansat ideia de a se înfiinţa la Craiova o academie teologică, donând spre acest scop 15.000 Lei.

Propunerea aceasta a P. S. Sale a fost primită cu mare însufleţire. Luând cuvântul primarul oraşului Craiova şi prefectul judeţului, şi aceştia se asociază la propunerea P. S. Sale şi primul donează în numele oraşului 10.000 Lei, iar al doilea în numele judeţului 50.000 şi din averea sa personală 3000 Lei. S'au mai făcut şi alte subscripţiuni.

Să sperăm, că în curând va lua fiinţă această dorinţă a preoţilor olteni.

O raritate aproape de necrezut, dar ade-vărată. O oaie a agricultorului *Atanasie Boldea* din comuna Cireşa, judeţul Caraş-Severin, a fâtat la 13/26 Mai a. c. în zori de zi cinci (5) miei şi anume un berbecuţ şi patru mieluşele, toţi desvoldaţi destul de bine. Aceeaşi oaie a fâtat prima dată în anul 1921 un berbecuţ şi 3 mieluşele. În anul 1922 a fâtat 2 miei. Va să zică această oaie în decurs de 3 ani singură a înmulţit turma lui *Atanasie Boldea* cu 11 capete. Miei fâtaţi i-a văzut părintele protopop *Andrei Ghidiu*, chiar în ziua când a fost fâtaţi şi preotul locului *Ioan Turcan*.

Bilete de tren cu reducere de 25%, se eliberează, începând cu 15. Mai a. c. st. n., pentru toate staţiunile balneare din ţară.

Comunism pentru alţii. După ştirile sosite din Moscova, în a. 1922, erau înregistraţi de fisc ca cei mai bogaţi oameni din **Rusia**: *Trotzki, Rakovski, Zinoviev, Krasin, etc.*

Aceşti miliardari sunt apostolii comunismului, care a dus un mare popor la ruină fizică şi morală.

PRIMA CASSĂ DE PĂSTRARE DIN CARANSEBEŞ SOCIETATE PE ACŢII

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai „Primei Casse de Păstrare din Caransebeş S. P. A.“ sunt invitaţi la

Adunarea generală extraordinară

care se va ţinea în Caransebeş la 11 Iunie 1923 st. n., la 4 ore p. m., în localităţile institutului.

ORDINEA ZILEI:

1. Alegerea a duor acţionari pentru autentificarea protocolului.

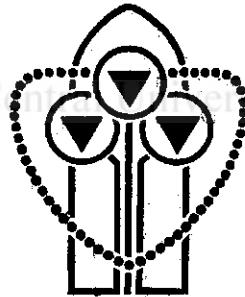
2. Modificarea statutelor.

Caransebeş, la 1 Iunie 1923.

DIRECŢIUNEA.

LEGĂTORIA

TIPOGRAFIEI DIECEZANA
DIN CARANSEBEȘ

.....
primește
spre executare
orice lucrări
privitoare la
această branșă